

Валерій Посвалюк

МІЖНАРОДНІ ТВОРЧО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ МУЗИКАНТІВ-ДУХОВИКІВ

У статті розглядається участь українських музикантів-духовиків у міжнародних професійних акціях (конференції, майстер-класи, обмін досвідом), на яких піднімаються питання методики виконавства на духових інструментах, сценічної поведінки, технічної досконалості.

Ключові слова: виконавство на духових інструментах, методика, концертне виконавство, Міжнародна гільдія трубачів.

В статье рассматривается участие украинских музыкантов-духовиков в международных профессиональных акциях (конференции, мастер-классы, обмен опытом), на которых поднимаются вопросы методики исполнительства на духовых инструментах, сценического поведения, технического совершенства.

Ключевые слова: исполнительство на духовых инструментах, методика, концертное исполнительство, Международная гильдия трубачей.

In the article there is considered participation of the Ukrainian wind performers in the International professional actions (conferences, master-classes, change by experience) where have been discussed the problems of wind performance methodics, stage behavior, technical perfection.

The key words: wind performing art, methodics, concert performing art, the International union of trumpeters.

Останнім часом виконавство на духових інструментах в Україні набирає все більшої популярності. Цьому сприяють зростання кількості міських, національних та міжнародних конкурсів, регулярні візити до України зарубіжних колег – виконавців та педагогів, проведення майстер-класів та концертів за їх участю, загалом значне поширення сучасної науково-теоретичної, методичної, музичної інформації. Деякі з українських виконавців-духовиків, незважаючи на матеріальні проблеми, намагаються не відставати від своїх зарубіжних колег: випускають компакт-диски, здійснюють записи у фонди Українського радіо, проводять лекції, концерти класів, беруть участь у науково-практичних конференціях різного рівня. Так, отримали схвальні відгуки компакт-диски із записами київських музикантів – гобоїстів М. Деснова та М. Кононова, кларнетиста В. Тимця, Київського квартету саксофоністів під керуванням Ю. Василевича, валторніста В. Пилипчака, трубачів О. Куліша, В. Посвалюка, А. Ільківа, тромбоніста А. Разумика. Про міжнародне визнання українських музикантів-духовиків свідчить компакт-диск “Українські трубачі та українська музика для труби”, випущений у 2004 році з ініціативи автора даної роботи спільно з Міжнародною гільдією трубачів (до речі, це була перша свого роду презентація національної школи виконавства на трубі).

Ще одним підтвердженням міжнародного визнання української школи виконавства на духових інструментах (зокрема, на трубі) стало видання у США єдиної в своєму роді праці відомого американського науковця Едварда Х. Тарра “Схід зустрічає Захід”. У дослідженні, окрім історичного огляду й аналізу “традицій виконавських шкіл Москви, Петербурга, Києва від часів Петра Великого до сучасності”, представлено значну кількість документів та фотографій, вичерпний список музикантів-трубачів Росії та України. Культурні зв'язки України з іноземними музикантами поживалися з XVIII ст., коли на виконавську та викладацьку роботу до Російської імперії почали активно запрошувати

іноземців з Німеччини, Австрії, Франції, Чехії, Італії й інших країн. Така практика була продовжена і в наступні часи, про що свідчають, зокрема, документи Генеральної військової гетьманської канцелярії про службу кількох іноземних музикантів у капелі графа К. Розумовського. По закінченні контракту ці музиканти – три трубачі гетьманської капели С. Гайн, А. Тіц і Й. Ганауер – потрапили на службу до Санкт-Петербурга.

На межі ХІХ–ХХ ст. вже були досить відомі імена авторитетних трубачів іноземного походження: так, у Москві працювали А. Марквард, В. Брандт та Ф. Ріхтер, у Петербурзі – Г. Метцдорф, Г. Томсен, В. Вурм, А. Гордон, А. Йогансен, А. Шмідт, О. Бьоме, в Києві – італієць А. Бальбоні, німці Фоссгауер, О. Ланге; в Одесі – Вендт, А. Грабау, А. Якеш. Своєю виконавською та педагогічною діяльністю ці музиканти зробили значний внесок у розвиток російської й української культури. Їх концертні виступи, гастролі, робота з видатними диригентами та солістами збагачували мистецьке життя, передусім, столичних міст. Але й до провінції час від часу долинали відгуки про видатні музичні події, що відбувалися у Петербурзі та Москві. Спілкування з видатними майстрами мистецтва завжди збагачує і надихає виконавців, хоч концертна діяльність музикантів-духовиків була явищем незвичним, особливо в ті часи. Тож кожна зустріч з майстрами виконавства на духових інструментах завжди ставала святом як для музикантів, так і для слухачів. З цього погляду великий інтерес викликав приїзд до Петербурга 1847 року відомого французького корнетиста-віртуоза, професора Паризької консерваторії Жана Батіста Арбана (для його концертів було навіть виділене спеціальне приміщення під назвою “Сад концертів Арбана”). Мета гастролей професора – “припинити засилля німецької музики й німецьких музикантів і представити французьку музику французьких музикантів” [1]. Віртуозне володіння корнет-а-пістоном справило на петербурзьку публіку незабутнє враження – тим більше, що корнет-а-пістон у ті часи вважався в Росії “принцем духових інструментів”. На прийомі в імператора Олександра ІІІ (який, до речі сам брав уроки гри на корнет-а-пістоні у В. Вурма) Ж. Арбан подарував йому свою “Школу гри на корнет-а-пістоні” у тисненій шкіряній палітурці.

Визначною подією можна вважати гастролі професорів Петербурзької консерваторії трубача В. Вурма та віолончеліста К. Давидова у південних містах Російської імперії – Катеринбурзі, Одесі, Кишиневі, про що свідчать численні відгуки тогочасної преси (1878). Багато років на початку ХХ ст. працював у Великому театрі в Москві, а згодом у Саратовській консерваторії Василь (Віллі) Васильович Брандт – відомий “російський німець” (так називали іноземців, які, прийнявши православну віру, залишалися жити і працювати в Російській імперії). У Києві тривалий час, з початку ХХ ст. в Оперному театрі, а згодом і в консерваторії (1914–1919) працював італієць Амедео Бальбоні [2]. Іноземні майстри виховали цілу плеяду видатних українських музикантів-духовиків, які примножили славу вітчизняної школи як на батьківщині, так і за її межами. Притому, якщо раніше іноземців запрошували до нас, то згодом й українських музикантів почали запрошувати в інші країни. Багато видатних трубачів працювали за межами України: з 1930-х років у кращих оркестрах Москви грали Г. Орвід, Н. Полонський, С. Попов, Т. Докшицер, у 1970-х роках в оркестрі Великого театру СРСР –Ф. Ригін, П. Веденяпін, О. Сазонов; у Московському камерному театрі під керуванням режисера О. Покровського та диригента Г. Рождественського – Б. Панько. У 1980-х роках у Петербурзі в оркестрі під керуванням Є. Мравінського партію першої труби виконував В. Кафельников, який нині працює у французькому місті Бордо; у Німеччині працюють випускники Київської консерваторії К. Немечек, Р. Арнаукулієв, в Єгипті – ціла група українських музикантів, в тому числі випускник Київської консерваторії трубач І. Барановський; у Чехословаччині працював випускник Львівської консерваторії І. Гишка [2]. Таким чином, міжнародні зв’язки українських музикантів поступово сформувалися як двосторонні.

У роки незалежності України з’явилося багато організацій, спілок, гільдій, що ставили собі за мету досягти підвищення професійного рівня й авторитету своїх спеціальностей,

встановити нові міжнародні контакти.

За сприяння Гільдії трубочників-професіоналів Київ відвідали відомі виконавці та викладачі Джойс Девіс, Едвард Тарр, Бенгдт Еклунд, Стівен Шенетт, Кім Данник та ін.

Едвард Х. Тарр – відомий у світі провідний спеціаліст у галузі виконання старовинної музики на трубі. Організатор численних конкурсів та фестивалів музикантів-духовиків, щорічних конференцій Євро-Міжнародної гільдії трубочників, він неодноразово виступав у багатьох країнах світу з концертами та доповідями, записав на компакт-диски понад сто творів, більшість з яких представлені в його редакції. Е. Тарр приїздив до Києва у 1997, 1998, 2002 роках. Першого разу після завершення роботи в журі конкурсу ім. В. Брандта в Саратові він брав участь у музичному фестивалі “Київська осінь”. В Національному будинку органної та камерної музики в супроводі оркестру “Київська камерата” Е. Тарр виконав Концерт для труби з оркестром мі мажор Й. Гуммеля в оригінальній редакції (диригент В. Матюхін) та Сонату № 2 для труби і клавесина Дж. Вівіані на натуральній трубі, звучання якої київські слухачі почули вперше. В Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського Е. Тарр провів майстер-клас, що мав надзвичайний успіх. Професор є автором методичного посібника “Мистецтво гри на трубі епохи бароко” у двох частинах [4], і слухачам було дуже цікаво почути звучання такого інструмента та пояснення, як володіти ним. У 1998 році під час Міжнародної конференції в Києві Е. Тарр ознайомив присутніх ще з однією забутою “новинкою” – романтичною трубою (один з різновидів труби), виконавши ряд творів, написаних спеціально для цього інструмента. Третій приїзд доктора Е. Тарра до Києва (для участі у Міжнародному семінарі з проблем виконавства старовинної музики) відбувся з 26 по 30 квітня 2002 року на запрошення кафедри старовинної музики НМАУ ім. П. І. Чайковського та за сприяння української Гільдії трубочників-професіоналів. 28 квітня Е. Тарр у Малому залі НМАУ виступив з доповіддю на тему “Музика бароко – проблеми дослідження та інтерпретації”, в якій висвітлив питання специфіки виконання музики бароко, зокрема виконання мелізмів (у т. ч. трелей) та штрихів. Цікавими виявилися приклади стосовно ансамблевої гри, які супроводжувалися звуковою ілюстрацією на натуральній трубі.

Президент Міжнародної гільдії трубочників (ITG) Джойс Девіс – перша жінка-президент цієї організації – теж неодноразово відвідувала Київ. 1987 року вона виступила в концерті з Державним естрадно-симфонічним оркестром України (диригент В. Здоренко). У програмі – Концерт для труби з оркестром мі-бемоль мажор Я. Неруди та Концерт для двох труб з оркестром до мажор А. Вівальді (партію другої труби виконував автор даної праці). Виступ відбувся у концертному залі “Золоті ворота”. Сольні виступи музикантів-духовиків (особливо зарубіжних) – рідкість для програм філармонічних концертів, мабуть тому він викликав значний інтерес у любителів духової музики і пройшов з великим успіхом. Під час візиту Дж. Девіс відвідала Національну музичну академію України (зустрічалась з тодішнім ректором О. Тимошенком, а також з членами кафедри духових та ударних інструментів), Київську середню спеціальну музичну школу ім. М. В. Лисенка, Київське вище музичне училище ім. Р. М. Глієра.

Наступний приїзд Дж. Девіс у Київ відбувся 1998 року під час проведення Міжнародної конференції Євро-Міжнародної гільдії трубочників і Міжнародного конкурсу трубочників, де вона брала участь у роботі журі. Слід особливо підкреслити, що значну роль в організації цих визначних для українських музикантів подій відіграла саме Дж. Девіс як президент ITG: завдяки її наполегливості і старанням стало можливим проведення цих заходів. Яскравим свідченням щільних культурно-політичних зв'язків між Україною та Канадою стали концертні виступи Державного духового оркестру України під керівництвом Стефана Шенетта – професора Торонтського університету, президента Міжнародної гільдії трубочників (2003–2005). 1998 року С. Шенетт провів три концерти з Державним духовим оркестром у рамках Міжнародної конференції Гільдії трубочників; 2001 року він брав участь у святковому концерті з нагоди 100-річчя Національної опери України, де на честь цієї дати продиригував “Фанфари радості та гордості” Тібора Полгара для 12-ти

трубачів із симфонічним оркестром [2].

2002 року на запрошення української Гільдії трубачів-професіоналів С. Шенетт приїздив до Києва для проведення концерту із сучасних творів канадських, американських (США) та західноєвропейських композиторів з Державним духовим оркестром України. Деякі твори прозвучали вперше: “Оклахома” та “Звуки музики” Р. Роджерса, “Біл Бетлі” Х. Кеннона, “Ірландська мелодія графства Деррі” П. Грейнджера та ін. У програмі було виконано два номери з сюїти українського композитора Л. Колодуба “Фрески стародавнього Києва”. Тривалими оплесками зустріла публіка виступи солістів-трубачів: студентів НМАУ С. Дем’янчука, який виконав “Сільські картинки” Є. Боцца, та В. Анцупова, який віртуозно зіграв Варіації на тему “Карнавал у Венеції” Ж. Арбана. Ці складні твори давно увійшли до репертуару трубачів, але почути їх у живому концертному виконанні можна дуже рідко. Після концерту С. Шенетт відзначив високу якість звучання оркестру та солістів груп. У листі до автора цих рядків професор зауважив, що оркестр, диригувати яким було для нього справжньою музичною насолодою, має рівень світового класу.

Під час зустрічі С. Шенетта з учнями Київської середньої спеціальної музичної школи ім. М. Лисенка гостеві було продемонстровано деякі методичні аспекти підготовки юних трубачів, а також навчальний репертуар українських середніх навчальних музичних закладів. Проф. С. Шенетт високо оцінив якість методичної та концертної підготовки учнів, виявив значний інтерес до творів для труби українських композиторів, зокрема, Жанни Колодуб.

Творчі контакти української Гільдії трубачів не обмежуються спілкуванням лише з трубачами. У жовтні 2002 року до Києва був запрошений відомий німецький тромбоніст-концертант, професор Штутгартської Вищої музичної школи Армін Розін. Слід визнати, що київські шанувальники духової музики не часто зустрічаються у концертних залах з гастролюючими тромбоністами. Останнього разу така зустріч відбулася у 1975 році, коли в Колонному залі Київської філармонії виступав тромбоніст з Польщі, який виконував Концерт для тромбона з оркестром К. Сероцького. Легкість, віртуозність, “надійність” виконання вразили киян, що звикли до іншої, оркестрової манери гри на мідних духових інструментах.

Концерт Арміна Розіна відбувся 6 жовтня 2002 року в Національному будинку органної та камерної музики. В супроводі камерного оркестру (диригент І. Андрієвський) було виконано Концерт для тромбона Х. Гецмера – німецького композитора, учня П. Хіндеміта. Твір складається з п’яти частин і повною мірою виявляє звукові й технічні можливості сучасного тромбона. А. Розін продемонстрував співучий звук, бездоганну інтонацію, відчуття стилю, високу виконавську майстерність, цілковиту відсутність випадковостей, величезний емоційний накал (що особливо вражало, враховуючи, що виконавцеві виповнилося на той час 62 роки).

Програма перебування А. Розіна в Києві включала також проведення майстер-класу, що складався з трьох етапів: ознайомлення з основами методики маестро, робота над музичним твором (під час якої професор сам виконував деякі фрагменти), нарешті, відповіді на численні запитання аудиторії. Приїзд до Києва приємно вразив А. Розіна, як до речі, й багатьох інших музикантів, що відвідали наше місто уперше: Дж. Девіс, Е. Тарр, К. Данник, Б. Еклунд дивувались його красою, а головне – високим рівнем музичної культури цієї європейської столиці. Це ще раз засвідчило відомий факт, що за радянських часів влада тенденційно дивилася на розвиток міжнародних стосунків України у галузі культури і мистецтва. Тому, на жаль, багато зарубіжних музикантів-духовиків, відвідуючи Москву, Ленінград та Саратов,¹ і гадки не мали про такі міста, як Київ, Одеса, Львів, багато інших міст Радянського Союзу й України, зокрема.

Поміж тромбоністів-віртуозів, котрі неодноразово побували у Києві та інших містах України, слід назвати й Олександра Горбунова, соліста-регулятора групи тромбонів Національного симфонічного оркестру Росії (головний диригент – В. Співаков), лауреата

багатьох національних та міжнародних конкурсів. Він часто приїздить до Києва з концертами, у програмах яких можна почути твори як старовинних, так і сучасних композиторів, багато цікавих перекладень для тромбона з віолончельного репертуару. Молодий тромбоніст вражає технікою володіння інструментом на найвищому професійному рівні. Вільне дихання, чітка атака звука, співуче звучання, широкий діапазон, технічна досконалість – все це дозволяє йому майстерно виконувати віртуозні твори на зразок “Польоту джмеля” М. Римського-Корсакова.

З творчими візитами до Києва двічі приїздив трубач з Німеччини Річард Стюарт. Першого разу він брав участь у роботі журі конкурсу “Мистецтво і освіта ХХІ ст.” (2002). У вільний від прослуховувань день німецький гість провів цікавий майстер-клас з використанням труб різних строїв – бароко-труби, труби in B, труби in Es та труби piccolo. 2004 року Р. Стюарт прибув до Києва вдруге, щоб у супроводі Державного духового оркестру України (диригент О. Рошак) записати на компакт-диск значну кількість творів для труби, поміж яких були Концерт для труби з оркестром О. Арутюняна, Концертний етюд О. Гедіке. Створення макету компакт-диска вищої якості стало чудовим результатом спільної роботи музикантів різних країн.

Неодноразово приїздив до Києва відомий американський музикант, який тривалий час був провідним трубачем Канадського брас-квінтету “Canadian Brass”, – Фред Міллс (нині професор університету штату Джорджія, США). Під час своїх візитів маестро відвідував Національну оперу України, Колонний зал Національної філармонії України; високо оцінив звучання Державного духового оркестру. Професор неодноразово був присутній на заняттях з фаху в Київській середній спеціальній школі ім. М. В. Лисенка. Йому дуже сподобався професійний рівень викладання та навчальний репертуар учнів школи (попрацювавши з окремими учнями та кількома ансамблями, гість висловив своє задоволення рівнем їхньої підготовки).

У жовтні 2004 року Фред Міллс був запрошений до участі у святкуванні 10-річного ювілею української Гільдії трубачів-професіоналів. У супроводі ансамблю мідних інструментів Державного духового оркестру України він виступив у святковому концерті з кількома творами, поміж яких – “Скерцандо” Р. Феймона, “Полька” К. Боулінга, популярна п’єса “Тіко Тіко” [2]. На ювілей був також запрошений віце-президент Міжнародної гільдії трубачів (ITG) Джефрі Пайпер, який виконав у концерті “Варіації на григоріанську тему для труби й органа” Г. Томазі (партія органа – І. Харечко), а також продиригував Фестивальну фанфару для ансамблю труби і ударних Дж. Туріна. Під час концерту Дж. Пайпер вручив гільдії ювілейну відзнаку з поздоровленням від ITG. Його звіт про цю подію у Києві був надрукований у “Журналі Міжнародної гільдії трубачів” (ITG Journal, Vol. 29, № 3, March 2005), де віце-президент дав найвищу оцінку організації концерту та виконавцям, що взяли у ньому участь.

Джефрі Пайпер – професор кафедри музики та мистецтв університету штату Нью-Мехіко в місті Альбукерке. Він працював провідним трубачем симфонічних оркестрів Санта Фе, Нью-Мехіко, Південно-Західної опери. У 1977 році виступив співзасновником Нью-Мехіко Брас-квінтету, учасники якого згодом стали відомими виконавцями, працювали в різних музичних колективах, а деякі – викладачами відомих університетів США. У складі квінтету Дж. Пайпер гастролював у Німеччині, Австрії, Чехословаччині, Італії, Угорщині, Фінляндії.

Спілкування з іноземними колегами відбувалося не тільки на українській землі. Автор цієї роботи неодноразово запрошувався для участі в міжнародних конференціях Євро-Міжнародної гільдії трубачів до Німеччини, Швеції, США. На цих форумах він виступав з доповідями про розвиток українського мистецтва гри на духових інструментах, знайомив іноземних колег з творами українських композиторів для труби, записами відомих українських трубачів, брав участь у спільних концертах тощо. Результатом співдіяльності Української та Міжнародної гільдій трубачів став раніше згадуваний випуск 2004 року компакт-диска із записами відомих українських трубачів під назвою “Українські трубачі

та українська музика для труби”.

До міжнародних зв'язків українських трубачів слід віднести також спільну роботу українських музикантів у журі міжнародних конкурсів. За радянських часів проводилися лише всесоюзні конкурси музикантів, у тому числі музикантів-виконавців на духових інструментах (з сучасної точки зору такі конкурси можна було б віднести до розряду міжнародних). Найчастіше вони проходили у Москві та Ленінграді, інколи в інших містах – Талліні (1980), Алма-Аті (1984), Мінську (1988). Для роботи в журі таких конкурсів неодноразово запрошувалися відомі українські музиканти: В. Яблонський, А. Проценко, М. Бердієв, М. Юрченко, В. Гарань. Від 2001 року міжнародні конкурси регулярно проводяться у передмісті Києва – Ворзелі. Склад журі щорічних конкурсів музикантів-духовиків включає викладачів вищих навчальних закладів з різних країн СНД. Так, у 2003–2004 роках у роботі журі брали участь професори кафедри духових та ударних інструментів Петербурзької консерваторії ім. М. А. Римського-Корсакова В. Марголін (труба), К. Соколов (фагот), В. Неретін (гобой); професор Литовської академії мистецтв А. Будрис (кларнет) та його учні А. Даукшис, В. Блююс; викладачі вищих навчальних закладів Москви – професор Ю. Воронцов (саксофон), І. Пирогов (флейта); викладачі кафедри духових та ударних інструментів НМАУ ім. П. І. Чайковського Ф.

Крижанівський (тромбон), Ю. Василевич (саксофон), Е.Сенько (диригування); викладачі кафедри духових та ударних інструментів Київського національного університету культури і мистецтв – проф. М. Прудченко (диригування), доценти В. Турбовський (флейта), В. Посвалюк (труба). Неодноразово в роботі журі конкурсів у Ворзелі брав участь відомий український музикант, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, проф. В. Апатський (фагот) [3].

Цікавою виявилася зустріч членів журі зі студентами та викладачами київських навчальних музичних закладів у листопаді 2004 року. Вона відбулася у приміщенні Київського національного університету культури і мистецтва; присутні спілкувалися з відомими майстрами, легендарними музикантами та педагогами В. Марголіним, А. Будрисом, К. Соколовим.

До міжнародних зв'язків українських трубачів слід також віднести співробітництво з провідними іноземними фірмами – виробниками духових інструментів. Представниками цих фірм в Україні є Українсько-британське підприємство “Комора” (керівники О. Репецький та Р. Дутко), Українсько-японське підприємство “YAMAHA” (директор відділення “Ямаха–Схід” Анна Нідерландер). Ці підприємства беруть активну участь в акціях, що проводяться Українською гільдією трубачів. Так, підприємство “Комора” було генеральним спонсором Міжнародної конференції 1998 року і надало призи переможцям Київського відкритого конкурсу трубачів 2002 року (професійні інструменти фірм “BACH STRADIVARIUS” та “BENGE”, численні сурдини та трубні аксесуари); “Комора” брала активну участь у святкуванні десятирічного ювілею гільдії трубачів-професіоналів. Представники фірми “YAMAHA” неодноразово влаштовували конкурси серед студентів вищих навчальних закладів із врученням музичних інструментів “YAMAHA” переможцям.²

Аналізуючи міжнародні контакти українських музикантів, слід відзначити, що, попри відчутне зростання рівня української школи виконавства на трубі, її спроможність змагатися з іноземцями, за деякими показниками українські виконавці відстають від своїх закордонних колег. Зокрема, про це свідчать результати конкурсу 1998 року: об'єктивно іноземці показали краще володіння майстерністю гри і розуміння стилю старовинної музики, що стало їхнім “козирем” під час обговорення виступів. Якщо в першому турі деякі вітчизняні виконавці мали перевагу, то в другому вони значно поступалися в майстерності через вказані вище причини. Можливо, дався взнаки невеликий досвід гри на “малих” інструментах, а в деяких випадках і відсутність відповідного інструментарію. Водночас варто нагадати, що на останньому Республіканському конкурсі музикантів-духовиків (Дніпропетровськ, 1991) до його програми, за ініціативою організаторів, було

спеціально включено твір для труби пікколо. На жаль, представники старшого покоління викладачів НМАУ не оцінило належним чином таке нововведення.

Нині жоден більш-менш престижний міжнародний конкурс трубачів не обходиться без включення до його програми творів музики епохи бароко за умови виконання її на трубах високих строїв. Ігнорувати такі вимоги – значить, жити в мистецтві позавчорашнім днем. На жаль, у творчому доробку українських авторів для труби поки що немає достатньої кількості цікавих і яскравих (виданих) надрукованих творів великої форми, які можна було б включати до програм міжнародних конкурсів. Такі твори мали б посісти центральне місце у програмах конкурсів – звісно, в разі їх проведення в Україні. Нарешті, у навчальних програмах консерваторій та музичних академій за умови участі студентів у міжнародних змаганнях при орієнтуванні їх на майбутню оркестрову роботу необхідно також приділяти більше уваги сольному концертному виконавству, що відповідало б сучасним рівню й репертуару. Тут може допомогти збільшення кількості відкритих концертів класів (як це, до речі, практикують провідні професори і викладачі музичних вузів України).

Цікаву ідею з 2003 року впроваджує в життя кафедра духових та ударних інструментів Київського національного університету культури і мистецтва (завідувач кафедри – М. Прудченко). Впродовж усього навчального року в студентській філармонії щотижнево проводяться концерти студентів кафедри з усіх спеціальностей. Такі виступи дають можливість молодим музикантам зустрічатися з публікою набагато частіше, ніж це передбачено навчальними планами, а позитивність таких заходів очевидна.

Як показали останні міжнародні конкурси, поряд з незаперечними досягненнями українська школа на сучасному етапі стикається з певними об'єктивними труднощами подальшого розвитку через її колишню (за часів СРСР) тривалу ізоляцію від загальносвітового виконавського і творчого досвіду. Дається взнаки відсутність або недоступність належного сучасного інструментарію та обладнання, недостатня кількість нотних видань старовинної та сучасної західноєвропейської музики, друкованої оркестрової літератури (виписки з оркестрових партій) українських композиторів. При такому інструментальному дефіциті твори, написані для інструментів високих ладів (труби D, Es, пікколо A, B), доводиться виконувати на звичайних трубах in B (яскравий приклад – “Болеро” М. Равеля), що не відповідає їхнім регістровим і звуковим характеристикам, а іноді є неможливим для виконавців (до речі, за час свого солідного стажу роботи у провідних оркестрах Києва автор не пам'ятає випадку, щоб партії флейти-пікколо виконували на звичайній флейті або партії кларнета Es – на кларнеті B чи A і т.ін.) Тривала відсутність належних інструментів призвела до зникнення з репертуару трубачів великої кількості оригінальних творів цілої епохи – музики бароко, а також негативно позначилася на штриховій та звуковій культурі виконання ряду вищеназваних творів.³ У цьому випадку для досконалішого вивчення особливостей виконання творів старовинних композиторів та оволодіння специфічним для такої музики (зокрема, епохи бароко) інструментарієм, можна рекомендувати відкриття спеціальних відділів або класів виконавства старовинної музики для духових інструментів (зокрема, труби), а також запрошення для консультацій та майстер-класів з цієї дисципліни провідних виконавців світу (Едвард Тарр, Ніклас Еклунд та ін.).

Підсумовуючи викладене, слід підкреслити, що основною умовою досягнення та утримання на світовому рівні майстерності гри на духових інструментах є подальший розвиток національної школи гри, удосконалення методики підготовки музикантів, підвищення загального рівня духового виконавства – як оркестрового, так і сольного. Об'єктивній оцінці стану вітчизняного духового виконавства та подальшому зростанню майстерності українських музикантів сприятиме проведення міжнародних проектів: конкурсів, науково-практичних конференцій, лекцій музично-теоретичної та методичної спрямованості, а також подальший розвиток та інтенсифікація творчих зв'язків з представниками світової музичної громадськості.

Література:

1. Селянин А. Вильгельм Вурм – Жан Батист Арбан (аналогии и параллели) // Всеукраинский Брасс-бюллетень. – 2004. – С. 21 –25.
2. Посвалюк В. Виконавство на трубі в Україні: Монографія. – К.: КНУКіМ. – 2006. – 400 с.
3. Посвалюк В. Ежегодный конкурс музыкантов-духовиков в Кієве // Всеукраинский Брасс-бюллетень. – 2004. – № 10. – С. 4–8.
4. Tarr E. H. The Art of Baroque Trumpet Playing. – Mainz: Schott, 1999. – Vol. 1–2.